

Nelaimė

Mane ištikio nelaimė. Nelaimė ta, kad aš nenekėnų valdžios. Tulas tik pasijuok - būta čia nelaimės, tai juk sa- vai manei suprantama? Tačiau man - ne. Aš norėčiau mylėti, gerbti savo valdžią, pasitikėti ja ar bent jau būti jai abejingas, tiesiog užmiršti - de ja, neišsėna. Protas ir išsilavinimai man sako, kad negerai nekėsiu pats valdžios, savo nerpi- klausomuos Tėvynei piliečių laisvą išrinktos valdžios, todėl aš ilgai laiko net sau neleidau to prisipažinti. Šiaip jau ir dabar tebeimanau, kad lengvabūdiškias maistavimas - tiesiog nesurendimu ir tušios puikybės požymis, noras atkreipti į save dėmesį, ne daugiau. Taip kalba protas, tačiau jausmai sako kitą: aš nekėnėnų valdžios, nekėnėnų tulžinai, karčiai ir karštai, nekėnėnų naujaiti, paprastai ir iš vis širdies, ir visiškai nenumanau, ką daryti. Tai ne koks nusistatymas, o tik pliki jausmai, kurie nebesitaria su protu. O tai tikra nelaimė.

Nekėnėnų aš valdžios todėl, kad ji išpovinė Vilniuje ko- ne visus senus didingus medžius ir toliau nesulaukoma tai gen, tai ten po kelis vis išpujaua, netgi tokiose atokiuose, tiesiog, visų užmirštuose užkampiuose, kur nė galva neat- čiuoja. Žinoma, protai - tai toli gražu ne argumentas nekėsti valdžios, juokingas menkieckis, pagalkov tik - medžiai! Nors, kita vertus, medžius pajuna be jokios suprantamos paskirties. Taip, senis didingi medžiai pavojingi žmonių sveikatai ir net gyvybei, sen gali nulūžti šaka ir užkirsti ant galvos. Bet ant galvos gali užkirsti, kaip rodo nelabai sena patirtis, ir varveklis nuo stogo, tik argi dėl to kas ardo stogus, grįaua namus? Tiesybė, medžius, kaip ir namų stogus, reikia bent kiek prižiūrėti, o tai valdžiai papildo- mas vargas. Tačiau dėl to pjauti medžius - ar ne tas pat, kas giljotina gydyti skaudanti dantį? Be to, nuožmiai apipjuosyti ir visai sveiki, visai jauni medžiai, kurie tikrai negalėjo niekam kelti pavojaus, net j jokius laidus neske- sėnuo! Kiti iškisė tiesiog iš pasaknių (pavyzdžiui, Serė- kiškių sode pernai), ir anipol net ne tuopos, kurių atžvil- ju apskritai vykdomas tikras genocidas.

Taigi piliečių sąjokoms sumetimais šitokia vajuas pa- aiškinti nekąp negalina (juoba kad kitose gyvenimo sry- tye tu piečių piliečių saugumas neratai suvis nė motais). Gal galima ji paaiškinti estetiniais sumetimais? Iškirsime medžius, ir senas Vilnius atjaunės - kaip tulas skustagal- vis su "mobilijau" teatre, tikras tautinis pasidžiūvimas.

Taigi ir neišsėna įsitinti proto dėl medžių naikinimo, o jausmams argumentų išvis nereikia. Kaskart grįždamas namu visų pirma išsėnuo, kaip ir gėdijamasis, kaip ir gėdijamasis, milžiniški, senų kaip pati amžinybė tuopu, pakeldav- uo galvą ir išgrūdavau jas šnabzdžiu man iš aukštybių kažką labai svarbaus, visų svarbiausio, ką sunku, o kad nė neverta žodžiais sakyti, tačiau būtina prisiminti, nelagos - nepamiršti, kaip žvaigždės virš kasdienybės debesų, į ku- rias jos tarši maldai tiesės savo šakas. Vieną kartį nepar- rastai sūniai miegojau, vis būdam, vis varčiau, nerada- ma sūniai, tik paryčiu užmigau, todėl atsikėliau visur pavėlavęs ir itin bjuarinti nusiteikęs. O skubėdamas į miestą išvydau, kad pusės mano medžių nebėra, tik staga- rių ly nukirstas ralkos, iš saubo susuonikuos, virstę į tuš- čia, dyką ir nykių pilvų vietų dangaus.

Tie medžiai čia stulėtoje nuo pat mano vaikystės, kiek siekia atmintį. He laikė išskėle aukštoms savo lajomis, nuo žemės kasdienybės dulkių saugodami, mano praėiti ir ateiti, vaikiskas viltis ir jaunuolio nevilts, amžinus prisit-

minimus ir slaptąsias svajones, iš kurių jau nieko nebekai- lau, nė kad jos pildytųsi, o tik džiaugies, kad yra, kad tebevyvės, tebeskamba lyg dainos po sucaipatus lipas, netikėtai pavirtusias į spėna. Pasak seniosios poetinės simbolikos, medžio laja atstovauja sielą. Neturiu "rimtų" argumentų, kodėl nereikia kirsti senų medžių, tik širdis verčia kruvinomis asoromis.

Tai mano tėviskė, kaip ta Grianausko sodyba, kurią sutrausė tarybinis traktorius. Čia prasideda mano mi- niulio, mano Lietuva. Aš nekėnėnų valdžios todėl, kad vil- niu Vilniū, Lietuva. Ir ko labiau myliu Vilniū, Lietuva, tuo labiau nekėnėnų valdžios. O tai tikra nelaimė. Jau tur- būto mēnuo, kai kasdien bent po dukart einu pro savo am- putuotą tėviskį ir tiesiog nevalingai, ne protu, o sukruvin- ta širdimi kažką mirtinai praiekiuju, gyvenimu prisiekū. Kol kas visai nenutuokiu, ko galėčiau imtis, ar išvis ko, tiesiog neturiu vienas, "normalumas", su savo skausmu, todėl štai rašau į spaudą beviltiškus rašinius. Bet anksčiau ar vėliau būtina pasitikyti kokias nors progą, kokias nors trumpa, bet lemtinga akimirka, o tada man jau nebereikės dviejoti.

Nekėnėnų valdžios aiškiai, nuožmiai ir besalygiškai, visai kaip prieš dvylika metų. Tada, beje, irgi visais pra- sidėjo nuo "ekologijos", nuo Vilniaus senamiesčio ir apylinkių gnybos. Anuometinė okupacinė valdžia, pa- mema, sumanė per Rusų kapus nutiesti "ekonomikai tie- siog būtiną" greitkeliu viena miestui apvažiuoti - idomia- sia, kad tai, kad jie to padaryti nespėjo, o jos planus, dėl akių kiek "pakoregavus", įgyvendino jau nauja, nepriklauso- mos Lietuvos valdžia. Ir visos tos Markučių priemiesčio skerdynės buvo tęsiamos kaip tik tada, kai labiausiai tri- ko lėšė būtiniausiems dalykams ir labai raginta "susiver- ži dirbus".

Tačiau visai tai - ir dar daug kas - jau nepataisoma pra- citis, o kad ji nepataisoma, tai savotiškai netgi ramina. Vi- sai neramina tik ateitis, nes ji pemyg lengvai "pataiso- ma". Nes pagal valdžios planus "šiemet numatyta tvarky- ti 14 objektų: Užupyje esančios Šv. Baltramiejaus baž- nyčios aplinka, S. Moniuskus skvera, Pranciškonų sody- na, Užupio gatvės skvera ir amatų turys", o visų baitsaiša - tai "Stalo kalno ir Katedros aikštės želdinimas" ("Sostinė" ir "Lietuvos rytas", 1999.III.13, p. 9). Štai kur nelaimė, tai nelaimė! Pati Vilniaus, Lietuvos, o gal ir senosios Rytų Europos širdis, kaip ji šitai įlegi ir išbuvo nelėčiama, už- miršta - lyg pašlės Dievo izančių! (Nesiekiant tarpybinį stacionų bei laudies eradių, žinoma.) Neabejojū, kad valdžia susidorojimui rengiasi "su pačiais gerbiausiais ke- tinimais", tačiau gerai kontinimas, kaip žinome, ir kelias į pragarį grįstas. Nesai "Odmūnių sindromo" recidyvai bei psichopatologinis "lunaparakas" Gedimino kalno pa- bėdėjęs praėjusių metų rudę (ką jau kalbėti apie miesto medžius) labai aiškiai rodo, ko maždaug galima tikėtis.

Kaip mokėsiu mokėtijos, sutikčiau išlaikyti valdžią tik už tai, kad ji paprasčiausiai nieko nedarytų, jei nežino, ką daro.

Štai ap ir prat, protas bei patirtis gudžia, kad ir šitai valdžiai anksčiau ar vėliau būtinai ateis galas. O paklau- sęs jausmų, tai būčiau laimingas, galėdamas ko padėti.

Praeitios praeities beiškant

Paskutiniame "Šiaurės Atėnų" numeryje (p. 11) gerbiama- sias Ipolitas Užkurnys vaizdingai ir jautriai dėsto savo mintis apie nepelnytai užmirštus tuos didvyvius Juozą Bal- tušį ir Petrą Cvirką, kuriems šiais metais sukana apvalios datos.

Straiptinio autorius, atrodo, mažumėlė susipainiojo savo vaizdingų minčių verpetuose, sugrėdėdamas Petrą Cvirką ir Igną Seinū. O gal skaitydamas "Raudonajį tvaną" ką ku- riuos paslupus bus pralėdęs. Atsivėrsime p. 87-88. Štai citata:

"... naujosios vyriausybės oficioze rašytojas Petras Cvir- ka plačiai pasakoja apie tai, kaip buvo sutikta Lietuovos žy- gtuojanti raudonoji kariuomenė. "Raudonoji armija buvo visą laiką Lietuvos būriųjų pikati šmeižiama, bet dabar vis- sas kraštas gal savo akimis įsitikinti, kad mas saugos pati geriausia pasaulio kariuomenė" - sušunka Cvirka ir užba- gija: "Lietuvių tauta turi būti dėkinga už tai, kad ji atgavo iškraį laisvę", - kaip galėjo žmogus su savo galva ant pe- čiu, savomis akimis kaktose ir su šiek tiek išlavintu skoniu ka nors panašus rašyti? Kaip galima prasminti, kad šventadi- niškai apsirėngę ūkininkai būriausio patikto šivėriaviniu okupantus, kad mergiotės dainavo linksmiausias dainas, nerdamos prieslams vainikuoti ant kaklo tuo metu, kai visas kraštas tytomis lėdėjus, siaubo sukaustytas? Taip galėjo pa- rašyti tik Judas Iskarjotas!"

Tai kokia gi čia "purskasklaida", gerbiamasis Užkurny? O gal "purskasklaida" yra teisingnoko Alfonso Jakubėno atsiminimai apie brolią poetą Kazį Jakubėną, kuris 1950 m. sausio mėnesiu buvo nukankintas saugumiečių?

P. Cvirkos skundas saugumo organams: "K. Jakubėnas pakeltu balsu saukė, kad "grąžinti išvežuosius brolius". Apie kokius "brolius" eina kalba, nesunku atspėti". Prie šio skundo P. Cvirka dar pridėjo dokumentą, liudijantį K. Jakubėno pašalinimą iš Rašytojų sąjungos už antitarybinę veik- lą.

J. Baltušio parodymai: "Tarybų valdžios atkūrimą K. Jakubėnas sutiko abejingai, be idėinio politinio paklimo li- teratūrinėje kuryboje. Ir galop paslėpė antitarybišką. Eilė- raščiu "Laikrodėlis" padarė užuominą dėl Raudonosios ar- mijos..."

Kubėnas kurio valstybiname universitete skaitė sąsių ant- tarybinį kūrinių kurio prikaishioj tarybine vadovybe neu garbinęj lietuvių išvežimą iš Lietuvos TSR ribų" ("Jauni- mo gretos", 1988 Nr. 11-12).

Gerbiamasis Užkurny, gerai, kad išdrožė "Piemenuką" Juozai Baltušiu, kurio rašytojo talentas nekės nebejau. Šiuo valia mylėti ir gerbti, ant Jūsų, "straipsnio proto" rašytoją Petrą Cvirką. Bet "neprudrinti smegenų" - Šiaurės Atėnų" skaitytojoms. Esmu giliai įsitikinęs, kad pastarieji Baltušio knygų nedegino nie į jo laipsnis, nei kur nors kurti. Užuot užsiminėjęs "pliausasklaida", vėrciau išdrožtumėt koki nors Kalvių Ignatū LTRŠ laisvės rašytoju Aleksandru Gu- daičiu-Guzevičium pašlovinti, kurio mirties 30-ąsias met- nes šiu metų balandžio mėnesi turėtume paminėti. Ar ne?